

Liikenne- ja viestintävaliokunta

FiComin lausunto valtakunnallisesta liikennejärjestelmästä

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt FiComilta lausuntoa valtioneuvoston selonteosta valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2021–2032 (VNS 2/2021 vp). FiCom kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja toteaa seuraavaa:

FiComin keskeiset viestit

- **Suomessa on kattavat viestintäverkot myös liikennejärjestelmän tarpeisiin.**
- **Julkisen sektorin tulee mahdollistaa ja helpottaa viestintäverkkojen rakentamista, ei vaikeuttaa. Esimerkiksi viestintäverkkojen siirtämistä vaativan julkisen tahon tulee maksaa siirtokustannukset aiheuttaja maksaa -periaatteen mukaisesti.**
- **FiCom, teleyritykset ja VR tekevät yhteistyötä junakuuluvuuden parantamiseksi, mutta valtion tulisi osallistua kustannuksiin esim. EU- tai laajakaistatuilla hankkeissa, jotka ovat markkinaehtoisesti kannattamattomia.**

Viestintäverkot kattavat liikennejärjestelmien tarpeet

Selonteossa viitataan useassa kohdassa viestintäverkkojen saatavuuteen, kehittämiseen ja riittävään kattavuuteen sekä liikennejärjestelmän että paikkariippumattomuuden osalta. Näiden toteutuminen mahdollistettaisiin julkisella rahoituksella.

FiCom pitää teemoja tärkeinä ja tarkoituksenmukaisina. Suomi on viestintäpolitiikassaan edelläkävijämaa, jossa on tehty paljon hyviä päätöksiä. Suomessa kaikki nykyiset 5G-taajuudet jaettiin ensimmäisenä EU:ssa, ja teleyritykset aloittivat heti kaupallisten verkkojen rakentamisen. 5G- viestintäverkkojen rakentaminen on alkanut suurimmista kaupungeista ja taajamista ja levinnyt sen jälkeen haja-asutusalueille. Nyt, reilu kaksi vuotta taajuksien jakamisen jälkeen, 5G-verkon piirissä on jo yli kaksi ja puoli miljoonaa suomalaista, ja teleyritysten mukaan verkko kattaa valtakunnallisesti kaikki suomalaistaloudet vuoteen 2025 mennessä. Valtioneuvosto on asettanut tavoitteeksi, että Suomi on ensimmäinen maa, jossa 5G on saatavilla kaikkiin talouksiin.

Liikenne- ja viestintäviraston mukaan vuoden 2020 lopussa 4G-mobiililaajakaistayhteys oli saatavilla kaikissa Suomen kotitalouksissa, ja 100 Mbit/s 4G-laajakaistayhteys oli saatavilla 93 prosentilla kotitalouksista. Suomessa pääsääntöisesti kaikki mobiiliverkon tukiasemat ovat kuidutettuja.

Edellä todetun perusteella voidaan todeta, että viestintäverkkoyhteydet ovat kattavia ja lisäksi selonteossakin todetaan, että Suomessa perustason 4G-verkko kattaa yli 98 % tie- ja rataverkosta.

Julkisen sektorin tulee mahdollistaa ja helpottaa viestintäverkkojen rakentamista

Viestintäverkot ovat selonteonkin mukaan rakentuneet valtaosin markkinaehtoisesti, ja näin tulee olemaan myös jatkossa. Markkinaehtoisen rakentamisen tulee olla ensisijaista ja valtion tuen vasta toissijainen, tarkkoihin vaikuttavuusarvioihin perustuva ratkaisu. Tukipolitiikassa tulee tunnustaa se tosiasia, että teknologioiden vapaa kilpailu tuottaa entistä tehokkaampia ratkaisuja ja lisää innovaatioita sekä kilpailukykyä. Paikkariippumattomuuden saavuttaminen edellyttää aidosti teknologianeutraalia politiikkaa ja päätöksiä niin lainsäädännön kuin mahdollisten valtiontukienkin osalta.

Julkinen sektori voi muutenkin kuin julkisella tuella edistää viestintäverkkojen rakentamista. Keskeisin tekijä, jolla erityisesti valtio ja kunnat voivat edistää viestintäverkkojen rakentamista, on verkkojen rakentamis- ja sijoituslupia koskevat ehdot. Sijoittamis- ja rakennuslupien on oltava jatkossakin pysyviä, eikä sijoittamisesta saa periä vuokraa tai muuta vastiketta eikä asettaa kohtuuttomia ehtoja. Periaate koskee niin tukiasemien sijoittelua kuin myös kuidun rakentamista.

Julkisen sektorin tulee olla viestintäverkkorakentamisen mahdollistaja, kannustaja ja helpottaja, ei vaikeuttaja. Valitettavasti lainsäädännössä, kuten esimerkiksi valmistelussa olevassa maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksessa, kannustimia ja helpottamista ei aina tavoitella. Lakiluonnoksessa esitetään pääsäännöksi, että kunta voi velvoittaa infralaitteen omistajaa siirtämään laitteen omalla kustannuksellaan, vaikka se olisi sijoitettu sijoittamis- ja rakennuslupaehtojen mukaisesti kunnan osoittamaan paikkaan. Voimassa olevassa säännöksessä asia on toisin päin, eli aiheuttaja maksaa. Tällaiset lainsäätäjältä tulevat indikaattorit ovat erittäin huolestuttavia. Julkisen sektorin toiveet ja toimet eivät verkkorakentamisessa vastaa toisiaan. Toisaalta esimerkiksi verkkojen sijoituslupaviranomaisena toimiva Tampereen ELY-keskus on viime vuosina määrätietoisesti kehittänyt sijoituslupatoimintaansa, mistä heille on syytä antaa tunnustusta.

Selonteossa on todettu, että valtio osallistuu tarvittaessa valokuituyhteyksien rakentamiseen liikenteen solmukohtiin sekä pääväylille. Vielä parempi olisi, että valtio itse rakentaisi joko valmiudet johtojen ja kaapeleiden asentamiseen tai suoraan ns. mustan kuidun. Kuitukaapelin lisäksi toimivat yhteydet edellyttävät operaattorilta myös verkon aktiivilaitteita ja verkon operointia.

FiCom ja VR tekevät yhteistyötä junakuuluvuuden parantamiseksi

Selonteossa on maininta siitä, että valtio kannustaa VR-Yhtymää ja teleyrityksiä sopimaan tarvittavista toimenpiteistä ja niiden kustannuksista, jotta matkaviestinverkon signaali junissa vahvistuu. VR, teleyritykset ja FiCom ovat tehneet paljon yhteistyötä ja konkreettisia ehdotuksia junakuuluvuuden parantamiseksi keskeisillä rataosuuksilla. Kustannukset ovat hankkeen keskeisin haaste, koska viestintäverkkojen rakentaminen asumattomille seuduille ei markkinaehtoisesti ole kannattavaa eikä ensisijaista. Myös verkon ylläpidosta aiheutuu teleyrityksille vuositasolla merkittäviä kustannuksia.

Valtion tulisikin tässä tapauksessa etsiä tarvittava rahoitus, koska hankkeella tuetaan yhteiskunnan kannalta positiivisia seikkoja, kuten aktiivista raidepolitiikkaa ja liikkuvaa monipaikkaista työtä, edistetään pendelöintiä ja kiihdytetään vihreää siirtymää. Hanke vastaa myös EU:n kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategiassa esitettyihin tavoitteisiin.

Tietoliikenteen- ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry

Marko Lahtinen
lakiasiat